3ی ئاب خاڵی وەرچەرخان لە عەقڵی تاکی کورد … عەلی مەحمود محەمەد

زیاتر لە 1200 ساڵە ئێزیدییەکان لەسەر ئەم خاکە جینۆساید دەکرێن, هەموو ئەو تاوانانەی داعش لە 3-8-2014 بە دواوە ئەنجامی داوە, بە درێژایی ئەو مێژووە , 74 جار فەرمانی بە دراوە, لە ماوەی دوانزدە سەدەی رابردوودا بەردەوام تاڵان کراون و کچان و ژنانیان کراوە بە کەنیزەك و لە بازاڕی گەرمی کۆیلەی شارەکان فرۆشراون, پیاوانیان سەربڕدراوە و کەلەسەری گەورەکانیان لە شوێنە گشتییەکان کراوەتە دارا, زەوی و خاکیان داگیر کراوە ,لەوانەیە زۆرێك لە ئێمە دایە گەورەکانی لەوان بن, لە زۆربەی جارەکانیش بۆ خۆ رزگارکردن بە زۆر بە کۆمەڵ ئاینیان پێ گۆڕدراوە, لەو 72 فەرمانەی پێشوو وەك ئاماژەی پێ دەدەین, ئەوانەی پێش 2003 , پیاوانی موسڵمانی کورد لە ژێر پەرچەمی ئایندا بەشداریان لە کۆی تاوانەکاندا کردووە, هەندێك جاریش خۆیان سەرکردایەتی فەرمانەکانیان کردووەو لە مێژووشدا هەندێکیان بە پاڵەوانی ئەفسوناوی نەتەوە و قارەمانی نەتەوەیی هەژمار کراون , وەلێ لە دوا فەرماندا, فەرمانی 74ی رۆژی یەك شەمە ڕەشەی 3ی ئەگستسی ساڵی 2014 ەدا, کە پیاوانی ئیسلامی توندڕەوی عەرەبی سونە مەزهەب پێی هەڵسان لە ژێر ناوی داعش, ئیتر پیاوانی کورد نەك بەشێك نین لە پرۆسەکە و ئەکتەری چالاك نین لە تاوانەکە, داگیر کەری گەلی عەلی بەگ و بەردەڕەش نین , بگرە بە هەڵمەتی هەموو ئێزیدین قۆناغێکی نوێ دێتە پێشەوە, ئەویش بە پێچەوانەی فەرمانەکانی پێشوو, لێرەدا پیاوانی کورد نەك بەشداری تاوانەکە ناکەن, بەڵکە دەستە بژێرێك لەوان دەڵێن هەموو ئێزیدین بەرەو روی تەواوی رابردووە ڕەشەکە دەبنەوەو و زۆربەش شانازی بە نادیە مورادەکەیانەوە دەکەن , ئەو یەك شەمە ڕەشەی لە تاوانەکانی داعشدا, بە بەردەم راگەیاندنەکانەوە چەندە ڕەشتر دە بێت , دەبێتە دوا فەرمان و دوا کۆمەڵکوژی ئێزیدییەکان و دادگاییکردنی کۆی تاوانەکانی پێشوو , سەرجەم 73 فەرمانەکەی پێشوو لە ئاوێنەی یاداوەریدا زیندو دەکاتەوە, دەیانکات بە بەشێکی بەزلێکراو لە مێژوو , مێژوو لێرەدا پێچەوانە دەبێتەوە, 3ی ئاب لە تاوانەوە دەگۆرێت بۆ دادگای مێژووی تاوانە هاوچەشنەکانی رابردوو.

بەهۆی زیاتر لە 80 ساڵە بزاوتی ڕۆشنبیری و سیاسی لە کوردستاندا,

ک□م□گایەکی بەرەەم هێنا, تاوانەکانی 74 فەرمانی غەزای دژ بە
ئێزیدییەکان رەت کردەوە, لێرەدا هەست بە گۆڕانکارییەکی هێمنانە و
کودەتایەنەش هاوکات دەکەین لە عەقڵی تاکی کورددا, هەرچەندە
بەشێکیشی لە ژێر کاریگەری ئیسلامی سیاسیدان, کەم تا زۆر هاوسۆزن
لە ناو□□کدا لە گەڵ داعش, کەمایەتییەکی زۆر بچوکی چەند هەزار
کەسی نەبێت , بە ئاشکرا ئەوی دی هەموو رەتی تاوانەکەیان کردەوە ,
ئیتر ئێزیدییەکان مرۆڤی پێش یەك شەمەی رەش نین , ئیتر هەموو سێی
ئابێك , هەموو بە بێدەنگ چرکەیەك رادەوەستن و رێز لە قوربانیان
دەگرن , ئیتر هەموو 3-8ی ساڵێك نەفرەت لە هەموو فەرمانەکان
دەکەنەوە, بە رێزگرتن لە قوربانیان رەتی مێژووە رەشەکانی
هاوشێوەش دەکەنەوە , ئیتر لە بری داگیرکردنی خاك و چەپڵە لێدان
بۆ کەلەسەرە بە دارەوە کراوەکان مۆم بۆ قوربانیانی 74 فەرمانی
نەگریس دادەگیرسێنرێت , ئیتر غەزای پیرۆز دەبێتە وەحشیگەری , هەر
بەوەندەشەوە نا بگرە بڕۆین بەرەو دادگاییکردنی مێژوویانەی
ئەوانەی لە 12 سەدەی رابردوودا بەشدار بوونە لە تاوانە
هاوچەشنەکانی یەك شەمە رەشەکە,3-8 ساڵەکانی دواتر , ئەم
رەتکردنەوەیە گەیشتە پۆپەی خۆی ,بووە بەشێك لە یاداوەری گەلێك ,
بووە دابڕان لە گەڵ مێژووی 1200 ساڵەی رابردوو و هەر 73
فەرمانەکەی پێشو تر.

لە فتوکانی ئەحمەدی کوڕی حەنبەل (780-855 م)ەوە, تا فتواکانی
لەیسی سەمەرقەندی و مەسعودی و ئەبو سعودی عەمادی بەم هەموو پلەو
پایە ئاینییەوە (“خگیب المفسرین” شیخ الإسلام, مفتی القسگنگینیە,)
کە ئێزیدییەکانی بە لە کافر کافرتر لەوانی دی ناو زەد کرد, فتوای
کوشتنی پیاوان و بە کەنیزەك کردنی ژنانیانی دەردەکرد, هەموو
ئەوانەی بە فتواو فەرمان بەشداری جینۆسایدی ئێزیدیەکانیان لە
مێژوودا کرد,جارێکی دیکە لەبەردەم ئاوێنەی تاوانەکانی داعش
خرانەوە ناو قەفەسی دادگای مێژوو, ئیتر لێرەوە عەمادی شێخ
الئیسلامی ئومەیەك نیە لای ئێمە, بەڵکە فتوا دەری تاوانێکی مێژوویی
بەردەوامە بۆ زیاتر لە دوو سەدە و تاوانباری جینۆسایدە, سەدان
فەرمان لە بەر رۆشنایی فتواکەیدا دەردە چێت و پێکهاتەیەك هەوڵی
سڕینەوەی دەدرێت ,ئەوەی ئێستا داعش دەیکات, عەمادی درێژ ماوەترین
موفتی ئاستانە چوار سەدەو نیو لەمەوپێش دەریکرد بەرامبەر بە
ئێزیدییەکان بە تاوانکاری زیاترەوە .

قڕ کردنی ئێزیدییەکان لە ساڵی 224ی کۆچییەوە , لە سەردەمی خەلیفە
موعتەسەمی عەباسییەوە دەستی پێکرد, وەلێ فتوای ئەبو سعودی عەمادی

لە ساڵی 1560 ڕەوایەتی ئاینی و پیرۆزی پێ بەخشی و ڕەوایەتی دا بە قەڕکردنەکە لە پێششی ئایندا, ئەم فتوایە بووە هەوێنی دەیان فەرمانی مەرگ هەموو ڕێشتر و د□□□قتر لە 2014-8-3, چەترینیان فەرمانەکانی قەڕکردنەکانی سەدەی نۆزدە بوو, سەدەیەکی پڕ نەهامەتی و کارەسات بوو بۆ ئێزیدییەکان, ئەم فەرمانانە تەنها خەلیفە و پاشا عەرەب و تورکەکان پێی هەڵنەستان ,لە ساڵانی 1832 و 1834 پاشای کۆرەی ڕەواندز و فەرمانی بەدرخان بەگ لە ساڵی 1844 لە ناو فەرمانە زۆرو زەبەنەکاندان, بۆیە لە بەر ڕۆشنایی و ئاوێنەی تاوانەکانی داعشدا, دەبێت بە پێگەی کەسایەتی ئەو کەسایەتیانەدا بچینەوەو لە دادگای مێژوودا دادگایی بکرێنەوە, راستە هەر مرۆڤێك لە مێژوودا مرۆڤەکان بە شێوازێك دەیخوێننەوە, وەلێ تاوان بە تاوانی دەمێنێتەوەو تاوانکار لە سزا نابێت رزگاری بێت و پێگەی راستەقینەی خۆی دەبێت پێببەخشرێتەوە کە تاوانکاری ئەنجامدەری جینۆسایدە و هەموو هێماکانی گەورە نیشاندانی ئەو تاوانکارە لە مێژوو و یادەوەری گەلدا پێویستە بسڕدرێتەوە, بۆیە لە کۆتاییدا دەڵێمەوە تا دادگاییکردنی تاوانکاری جینۆسایدی 74 فەرمانی ئێزیدی هەموو ئێزیدین وەلێ نا بە سستەمی کۆنەپەرستانەی چینایەتی ئێزیدی, بەڵێ بە کۆمەڵگای یەکسان و ئازادو کراوە .

وردە ئاهەنگەکانی 16ی ئوکتۆبەری 2017 و کۆکەکەی شوبــــــاتی 1964 … ئەمجەد شاکەلی

ساڵانێک بوو، کەرکووک، بەجگە لە "دڵی کوردستان"، هیچی دیکە نەبوو، بەڵام هەر بۆ کاڵکردنەوە و بەرەبەرە سڕینەوەی دروشمی "کەرکووک دڵی کوردستانە"، کە سەرۆک موستەفا بارزانی دایهێنا بوو، جەلال تاڵەبانی، دەستەواژەی"کەرکووک قودسی کوردستانە"ی داهێنا. قودس، کە دەکاتە ئۆرشەلیم، ئەو شارەی بەلای هەموو موسوڵمانان و هەموو عەرەبەوە پیرۆزە و بەلای عیساییانیشەوە پیرۆزە و بەلای جوولەکەیشەوە پیرۆزترە و کە لە 1948ەوە لەژێر دەسەڵاتی ئیسرائیلدایە، هەموو عەرەب و موسوڵمانانی دنیا و تەنانەت هەندێ

وەڵاتی دەستی عەرەب و موسوڵمانانیش هاوار دەکەن، بدرێتەوە بە فلستین، ئیسرائیل نەک هەر نایداتەوە بە فلستین، بەڵکە لە فلستینییەتی و تەنانەت ئیسلامەتیش دایدەماڵێ و دەیەوێ بیکاتە پێتەختی ئیسرائیل و هەموو ڕۆژێک زیاتر دەیئیسرائیلێنێت و دەیجوولەکێیەنێت. ئەو داهێنانەی تاڵەبانی، ناودێرکردنی کەرکووک بە قودسی کوردستان، ڕێک بۆ ئەوە بوو کەرکووک بە قودس بچوێنێت. تاڵەبانی، پیاوێکی فرەزان بوو و دەیزانی چی دەڵێ. بە داهێنانی ئەو دەستەواژەیە، ویستی بە خەڵکی کوردستان بڵێ، ئەوە دەبێ هەر خەون بە کەرکووکەوە ببینن و کەرکووک، بەدەردی قودس ڕۆیشت و تەواو! تاڵەبانی ویستی ڕێک ئەو قسەیەی تاریق عەزیز، لەمەر کەرکووک، بە کورد بڵێتەوە، کاتێ لە ساڵانی 1990دا و لەسەردەمی گوتوبێژدا لەنێوان حوکوومەتی بەغدا و سەرکردەیەتیی سیاسیی کوردستاندا، بە شاندە کوردستانییەکەی گوتبوو:”چۆن عەرەب بە ئەندەلوس گریان، ئێوەش هەزار ساڵ بە کەرکووک بگرین”. تاڵەبانی، بەو دەستەواژەیەی، دەستبەرداری کەرکووک بوو، ئەو باش دەیزانی قودس ڕۆیشتووە و عەرەب و موسوڵمانان، دوای کڵاوی بابردوو کەوتوون و مەگەر هەر بڵێن “ئەم نانە بەو ڕۆنە”. کە کەرکووک، کە بە قودسی کوردستان ناودێر کرا، خرایە ڕیزی ئەندەلوس و ئەهواز و ئەسکەندەرۆنە و قوبرس و قودسەوە، ئیدی لەو دەمییەوە کەرکووک فرۆشرا!

پاش ڕووخانی ڕێژیمی بەعس، جەلال تاڵەبانی، بە یاوەریی سەنعان قەسساب، کەونەکورد و نوێتورکمان و نوێتەرانی، چووە کەرکووک و یەکەم کۆمیتەی بەڕێوەبردنی کەرکووکی لەنێوان 24 کەسدا دابەشکرد، 6 تورکمان، 6 عەرەب و 6 مەسیحی و 6 کورد، کورد، بەوە ئەژماری 25%ی دانیشتووانی کەرکووکی بۆ کرا و تاڵەبانی کوردی لە زۆرینەوە کرد بە کەمینە. کەرکووک، ئەو کاتە فرۆشرا!
دوای ماوەیەکی دیکە، جەلال تاڵەبانی، پرۆژەی برۆکسلاندنی کەرکووکی هێنایە گۆڕێ و دەسەڵاتی لەنێوان پێکهاتەکانی کەرکووکدا، بە ڕێژەی 32% بۆ تورکمان و 32% بۆ عەرەب و 32% بۆ کورد و 4% بۆ مەسیحییان، دابەشکرد، هەمدیس کورد کرانەوە بە کەمینە، کەرکووک، ئەو کاتە فرۆشرا!
چ ئەودەمەی 6 جار 4 و چ دەمی 3 جار 32%+4%ی کەرکووک، هەرگیز بە تاکە یەک جاریش، جەلال تاڵەبانی نەیتوانی وەک چۆن دەسەڵاتی لە کەرکووک بەو جۆرە دابەش دەکرد، لە بەغدایش، کە پتر لە چواریەک(25%)ی کوردنشینە و لە کووت و دیالە و مووسڵ و شوێنانی دیکەش هەروا، داخوازی ڕێژەی چەند لە سەدێک بە کورد بکات!

تەواوی ئەو ماوەیەی(لە 2005ەوە تا مانگی دیسەمبەری 2012، کە ئیدی نەخۆش کەوت)، جەلال تاڵەبانی سەرۆککۆماری عیراق بوو، تاکە یەک بڕیاری ڕژێمی بەعسی لەمەڕ عەرەباندن و پاکتاوی نەتەوەیی و گۆڕینی دیمۆگرافی و خاکی کەرکووک، نەسڕایەوە و پووچەڵ نەکرایەوە و یەک میتر خاکی دابڕاو لە کەرکووک(خورماتوو، کفری، کەلار، چەمچەماڵ و ناحیە و گوندەکانیان) نەگەڕێنرایەوە سەر کەرکووک و تاکە یەک عەرەبی داگیرکەری کەرکووک، نەنێردرایەوە بۆ زێدی خۆی، کەرکووک، ئەو کاتە فرۆشرا!
لەنێوان 1964 و 2017دا 53ساڵ هەیە، لە ماوەی ئەو 53 ساڵەدا، ئیدیۆلۆگییەک، بیروباوەڕێک، دیدەک، کە ئیبراهیم ئەحمەد و جەلال تاڵەبانی دامەزرێنەری بوون، هاتە گۆڕێ و چەکەرەی کرد و بوو بە وزە و هێز و خڕبوونەوە و دەستە و گرۆ و حیزب و بەنێو هەموو شادەمارەکانی ئەم گرۆ و حیزبانەدا دەهات و دەچوو و دێت و دەچێت و هەموو جمگەکانیانی تەنیبووە و تەنیوەتەوە: پارتی دیموکراتی کوردستان(باڵی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی/ باڵی مەکتەبی سیاسی).

پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان(حیزبەکەی ئیبراهیم ئەحمەد-جەلال تاڵەبانی). پارتی شۆڕشگێڕی کوردستان(حیزبەکەی شێخ عەبدوسسەتتار تاهیر شەریف). بزووتنەوەی پێشکەوتنخوازانی کورد(حیزبەکەی مەلاماتەر). یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان (بزووتنەوەی شۆڕشگێڕان + هێڵی گشتی + کۆمەڵەی مارکسی- لێنینی کوردستان/کۆمەڵەی ڕەنجدەرانی کوردستان). ئاڵای شۆڕش. بزووتنەوەی گۆڕان و هاوپەیمانی بۆ دیموکراسی و دادپەروەری. ئەو ئیدیۆلۆگی و بیروباوەڕە و دیدە لەنێو هزری تەواوی ئەو گرۆیانەدا خۆی بینییەوە و جێی خۆی کردەوە و سنووری باشووری کوردستانی بەزاند و بەنێو حیزب و خەڵکی کوردی بەشەکانی کوردستاندا، تەشەنەی کرد و تائێستاش بەردەوامە. ئەو بیروباوەڕ و دید و ئیدیۆلۆگییە، کە لەو دەمیەوە، ڕێباز و فێرگەیەکە و بە "جەلالی" ناوی دەرکردووە و لەگەڵ گیانی شارچێتی سلێمانیدا، تێکەڵ و ئاوێتە بووە. جەلالی و شارچێتی(سلێمانیچێتی)، تاکە یەک فەلسەفەیان لە ژیان و بووندا هەبووە و هەیە و هەوادارانی لێی گلێر بوونەوە و بووە بە بازنەیەک بۆ خڕبوونەوەیان، ئەویش سڕینەوەی مێژوو و ناو و ماڵی بارزانییە و هیچی تر.

لەپێناو گەیشتن بەو ئامانجە(سڕینەوەی مێژوو و ناو و لەنێوبردنی ماڵباتی بارزانی و بارزانیزم) و بە گوێرەی ئەو هزرەی جەلالیزمی

لەسەر دانراوە، گرتنەبەری هەموو ڕێگەیەک شیاوە و هیچ ئامرازێک نەشیاو نییە. جەلالییان، بەس بۆ لەبەینبردنی ماڵباتی بارزانی، ئامادەن خۆ لەبەین ببەن، ئامادەن وڵات و خاک و گەل بفرۆشن و ببنە کۆواسووری بەر لەشکری نەیارانی کوردستان و بە کردەوەیش کردوویانە. 16ی ئۆکتۆبەری 2017 و ڕادەستکردنی کەرکووک بە دەسەڵاتدارانی بەغدا، ترۆپکی خەباتی 53 ساڵەی ئەو فەرگە فەلسەفەییە بوو. ئەوان، کە دیتیان نزیکەی 95%ی خاکی باشووری کوردستان، ڕزگار بووە و نزیکەی 93%ی خەڵکەکەی، بە کەرکووک و تەواوی ناوچە دابڕێنراوەکانی دیکەوە، دەنگیان بە سەربەخۆیی کوردستان داوە و نەڕەی بارزانی و هەولێر لە هەڵکشاندایە، هەستیان بە لاوازی و بچووکبوونەوە و گرگنی خۆیان کرد و لە پێناوی لاوازکردن و سڕینەوە و شکاندنی ماڵباتی بارزانیدا، تەواوی ئەوەی گەلی کوردستان لە ماوەی سەد ساڵدا پێیگەیشتبوو، بە چەند سەعاتێک دایان بە ئاودا و لە دوندەوە، وەک جێبەجێکردنێکی فەلسەفەکەی جەلال تاڵەبانی”دەوڵەتی کوردی خەونی شاعیرانە”،کورد و پرسی کورد و خەونی سەربەخۆیی و ئازادییان، هێنایە خوارێ و هەر هیچ نەبێت بۆ ماوەیەک دایانڕووخاند و دوایانخست.

هەر دوای چەند سەعاتێک لە داگیرکردنی کەرکووک لەلایەن بەغداوە، کۆمپانیای بریتش پیترۆلیۆم(British Petroleum) یا(BP)، گەیشتنە کەیوان. ئەو کۆمپانیایە سەر بە وڵاتێکە، هەمیشە کەرکووکی بە هی خۆی زانیوە، چونکە ئەو یەکەم وڵات بوو، نەوتی کەرکووکی دەرهێنا و هەر ئەویشە، خۆی بە زڕبابی کوردستان و هەموو عیراق دەزانێت. ئەمە هەر هیچ دەرنەخات، ئەوە پێشان دەدات، کە ئەوانەی کەرکووکیان ڕادەستی بەغدا کرد”دەستەی 16ی ئوکتۆبەر”(کوڕەک و برازاکانی تاڵەبانی+بڕێک لە سەرانی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان) و دەسەڵاتدارانی بەغدا و ئەوانەی ئێرانە، کە بە کۆمەکی 16ی ئوکتۆبەریە کۆواسوورەکانی بەر لەشکر هاتبوون، هەموو دەچنەوە سەر یەک سەرچاوە و هەموو لەسەر یەک خوان دەلەوەڕێن، ئەویش ئەو وڵاتەی خاوەندارێتی BP دەکات و هەموو لە بنەوە گرێدراوی یەکدین. بریتانیا، هەر لە یەکەم ڕۆژی باسوخواسی گشتپرسییەوە، بە شاردنەوە، دژی بوو و هەرگیز لەگەڵ سەربەخۆیی باشووری کوردستاندا نەبووە، چون سەربەخۆیی باشووری کوردستان و دامەزراندنی دەوڵەتی کوردستان، دەکاتە تێکشکان و داڕووخانی ئەو پەیکەرەی، بریتانیا بەخۆی دروستی کردووە، واتە: عیراق. عیراق، شاکاری بریتانیایە، چۆن بریتانیا لەگەڵ دەسکاری و گۆڕینی نەخشەی عیراقدا دەبێت؟ ئەوانەی کەرکووکیان دا بە دەستەوە و کەرکووکیان داگیرکرد، شاگردی

بریتانیان و بە میرات لە باپیر و باوک و مامیانەوە، بۆیان ماوەتەوە.

ئەوانەی کەرکووکیان ڕادەستی بەغدایە کرد، هەمیشە ئاگری ژێرکا ئاسا، تەواوی توانستی ماددی و دارایی خۆیان و پەیوەند و ڕایەڵە و میدیاکانی خۆیان، تەرخان کردووە بە شۆردنەوەی مێشکی خەڵکی ئەو دەڤەرە کەسکەی بندەستیان، بەوەی، کە مووچە لە نەتەوە و خاک و نیشتمان و هەرچی شتی ترە گرنگترە، چون ئەگەر وانییە، بۆ هەموو ئەو گەنجە خوێنگەرمانەی دەهاتنە سەر شەقامەکان و سنگیان بە گوللەوە دەنا، تاکە یەک ڕۆژ دژبە ڕادەستکردنی کەرکووک و دژ بە ڕادەستکەرانی کەرکووک، نەچوونە سەر شەقام و یەک وشەیان لە زار نەهاتە دەر!
لە مێژووی نوێی کوردستاندا، دوو دانە خاڵی تاریک، گەلێ تارێک هەن، یەکەمیان دووبەرەکی 1964 و جودابوونەوەی جەلالییان بوو لە پارتی دیموکراتی کوردستان و سەرکردەیەتی بارزانی، کە تا ئەم ساتەیش گەلی کوردستان، تەواوی کوردستان، باجەکەی دەدات و سەرتاپا کوردی کەرت کردووە، دووەمیشیان، 16ی ئۆکتۆبەر و ڕادەستکردنی کەرکووک بوو. قارەمان و کوڕەئازاکانی ئەوەی یەکەم(1964)، باپیر و باوک و مامی کەتنکەرانی دووەم(2017) بوون.

لە مێژووی نوێی کوردستاندا، دوو دانە خاڵی ڕوون وەک “ڕۆژی نیوەڕۆ” و وەک “چاوی قرژانگ” و وەک “کانیەکی ڕوونی بەر تریفەی مانگەشەو..” هەن، یەکەمیان، ڕێککەوتنی 11ی مارسی 1970ی نێوان سەرکردەیەتی کوردستان و حوکوومەتی بەعسی بەغدایە، دووەمیشیان، گشتپرسیی 25ی سێپتێمبەری 2017، بۆ سەربەخۆیی باشووری کوردستان.
پێکردنی ئەو هەردوو چرایە، لەسەر دەستی بارزانی باوک(مەلا موستەفا) و بارزانی کوڕ(مەسعوود)بوون. ئەگەر ئەوەی یەکەمیان، خۆشترین چوارساڵەکی بە باشووری کوردستان و کوردی عیراق، هێنا بێ، ئەوەی دووەمیان هەڵکشانێک بوو بەرەو ترۆپک، چون بۆ یەکەمجار بوو لە مێژووی کورددا، تێکڕای خەڵکی کوردستان، بە کۆی دەنگ، بڵێن نەء بە ژێردەستەیی و سەربەخۆیی هەڵبژێرن. 25ی سێپتێمبەری 2017 و گشتپرسی و دەنگدان بۆ سەربەخۆیی باشووری کوردستان، ئازاترین هەنگاو و درەوشاوەترین لاپەڕەیەکە لە ژیانی مەسعوود بارزانیدا.
ئەوەی بارزانی لە 25ی سێپتێمبەری 2017دا کردی، نە سەرەڕۆویی بوو و نە هەڵە، نە خواست و ئارەزووییەکی خۆیی و کەسەکی و بنەماڵەیی بوو، وەک نەیارانی بارزانی وێنای دەکەن، بەڵکە هەڵبژاردنی بەرەی گەل و چوونەپاڵ خواستی گەلی کوردستان بوو و پەیامێک بوو بۆ

نەتەوە سەردەستەکانی دەوروبەر (تورک، عەرەب و فارس) و هەموو جیهان، کە گەلی کوردستانیش هیجی لە گەلانی دیکەی دنیا کەمتر نییە.

بەو کارەیشی، بارزانی، وەک ڕێبەر و سەرکردەیەک لە مێژوودا ناوی خۆی تۆمار کرد. جەلالیزم، چۆن چاوی بەرایی دەدات و بەو شکۆمەندییە قایل دەبێت! هەرگیز نەء. دەستەی 16ی ئۆکتۆبەر و کوڕ و برازاکانی جەلال تاڵەبانی و بەشێک لە سەرانی حیزبەکەی تاڵەبانی، بە دەستتێکەڵکردن لەگەڵ دوژمنانی کورد و داگیرکەرانی کوردستاندا، کەرکووکی هەمیشە بریندار، کە تازە برینەکانی خەریکبوون ساڕێژ دەبوون و تازە بەرگی بووکێنی پووشیبوو و زەماوەندی بۆ ساز دەکرا و دەگوێزرایەوە، لە خوێندا دەیگەوزێنن و لە دووکەڵدا قانگی دەدەن و تارا و بەرگی بووکێنییەکەی دەسووتێنن و دەستی دەدەنە دەستی داگیرکەرانی دڕندە و تینووی شەهوەتەوە و هەموو زیناکەرانی شەو دەکەن بە ژوورەکەیدا و لە پشتی دەرگاکەیەوە ڕادەوەستن، گوێ لە هاواری سمینی پاکیزەیی دەگرن .

لە جیهاندا لە دووڕوویی و هەلپەرستی و خۆیەکلایینەکردنەوە و منجەمنجکردن و خۆساغنەکردنەوە و ناڕوونی و لاڕێگرتندا، حیزبەکی دیکە لە وێنەی یەکێتیی نیشتمانیی کوردستان نابینرێتەوە و ئەگەر هەبێتیش دەگمەنە! حیزبەکە لەیەک کاتدا: لەگەڵە و لەگەڵیش نییە، پێی باشە و پێیشی خراپە، بەڕاستی دەزانێت و بەناڕاستیشی دەزانێت، مارکسیست و ماویست و چەپ و سۆسیالیستە و ئیسلامی و سەرمایەداری و هاندەری کەرتی تایبەتیشە، کوردستانییە و ناکوردستانی و عێراقیشە، ئەمە و ئەویشە و ئەوەیە و ئەمەیشە و ئەمانە و ئەوانەیشە و لەمانە و لەوانیشە و.... تاد. تەواوی ئەو سیاسەت و دیدە دووڕوویی و هەلپەرستی و خۆیەکلایینەکردنەوە و منجەمنجکردن و خۆساغنەکردنەوە و ناڕوونی و لاڕێگرتنە، هەڵقوڵاوی یەک فەلسەفەیە، کە هەموودەم جەلال تاڵەبانی دەیگوتەوە و جەختی دەکردەوە، ئەویش فەلسەفەی"چەپکەگوڵ"ە، چەپکەگوڵەکەی تاڵەبانی، کە پێڕەیانی وەک دروشمەکی پیرۆز، وەک بڕگەیەک لە ئایینەک، وەک ڕێباز و هزرەک، تەماشای دەکەن و دەیڕێنەوە. ئەو فەلسەفەیە یا ڕوونتر ئەو سیاسەتە، کە "چەپکەگوڵ" بنەما تیۆری و هزرییەکەیەتی و بووە بە نەخشەڕێگە و چرایەک بۆ جەلالییان، ئێک ئەوە کەرکووکی بەو دەردە برد وا دەیان ساڵە پێوەی دەتلێتەوە و دەناڵێنێت.

ئەوەی لە 16ی ئۆکتۆبەری 2017دا لە کەرکووک ڕوویدا، بێجگە لە ناپاکی و خیانەت، ناکرێ ناوەکی دیکەی لێبنرێ. ئەوانەی لەو ڕۆژەدا و لە ئەنجامی پێکهاتنەکی ژێربەژێریی، حەشدی شەعبی و هیزی دەرەکی

و دەسەڵاتدارانی بەغدایان پەلکێشی کرد و کەرکووکیان وەک دیاری□□ک، □ادەستیان کرد، بێجگە لە خیانەتکار و وڵاتفرۆش، ناکرێ ناوێکی دیکەیان لێبنرێ.

شاعیری گەورەی کورد شێخ ڕەزای تاڵەبانی دەڵێ:

پیر کە کۆکی و نەتڕی دوورە لە مردن هێشتا
وردەئاهەنگی دوای کۆکە نیشانەی ئەجەلە
پیر کە کۆکی و تڕی، دەنگی وەک بارەزەلە
شاهیدی موعتەبەرم عیززەتی مەئمووری تەلە

کۆکەکەی شوباتی 1964ی جەماعەت درێژەی کێشا تا ڕەسییە وردەئاهەنگەکانی 16ی ئوکتۆبەری 2017 و ئیدی نیشانەکانیشی وا بەر□ بەرە دەردەکەون.

2017-11-17

نیوە دێڕێکە لە شیعری"جوانی بێ ناو"ی مامۆستا گۆران.

شاعیری عیراقی، موزەففەر ئ□ن□وواب(مظفرالنواب)لە شیعرێکیدا، بە ناوی: قودس، بووکی عەر□ب□ایەتیتان"القدس عروس عروبتکم" دەڵێ:

القدس عروس عروبتكم
فلماذا أدخلتم كل زناة الليل إلى حجرتها ؟؟
ووقفتم تستمعون وراء الباب لصرخات بكارتها
وسحبتم كل خناجركم
وتنافختم شرفا
وصرختم فيها أن تسكت صونا للعرض
فما أشرفكم
أولاد القحبة هل تسكت مغتصبة ؟
أولاد القحبة
لست خجولا حين أصارحكم بحقيقتكم
إن حظيرة خنزير أطهر من أطهركم

□حم تای لێیە ، بەماچەکانت نێوچەوانم فێنک بکەوە … حەمەی شانۆ

تک تک خوێنی زامەکانم ئەتکێتەسەرجێخەوەکە ، سیسەمەکە خوێناوی بوو
، ئەوەندەم تیغ لەدەستم
داوە ،لاشەم سڕ بووە ، خۆشم توانام تیا نەماوە
بێ هۆش و بێ ئاگا ،خوێنێکی سارد بەلەشم ئەچۆڕێ
، بەڵام لەلای چەپی سینگم ،هەست بەدۆزخ ئەکەم ،لەو
ڕۆژەی تۆم وون کرد ، کۆڵا نەکەمان پ□□ ل□ □□ ئ□هریمەن ، هەموو ژیانم
ب□ تە کابوس ،لەچاوی منەوە
دنیا سەڕابێکی گەورەیە ، بەدەم خەوەو وڕێنە ئەکەم ، هەندێک قسە
هەیە نەتوانی دەریبڕی ،
بێچارە بەدیواری دڵتەوە دەینوسی ،
یاخود کاتێک لەشوێنکی چۆڵ لەگەڵ خۆت قسە ئەکەی ئەکەویتە پرت
وبۆڵە و توڕەدەبی ،هاکا “کەرێکت” لێ پەیا ئەبێت و خەڵوات و
تەنهایەکەت لێ تێک ئەدات ئەڵێت : ئەوە چیە کاکە شێت بوویتا؟
لەگەڵ خۆتە قسەئەکەیت ؟
بەخوا تۆ جنۆکت لەگیانە ئەزانم .
تۆش بەبێدەنگی ، پێکەنینێکی بێ مانای بۆ،دەخەیتە سەرڕووخسارت تا
تێبگە لەو ئازارەی کەهێندە نەماوە ناوسکت بخوا ، وەک بڵێی
پارچەیەک پشکۆی ئاگرم قووت دابێ وا ناوسکم ئەسوتێێ ،
بەهەڵپەیەکەوە بەرەو دەستشۆرەکە دەڕۆم دەست ئەکەمەوە دەممەوە تا
هەرچی ئەو قسەنەی کە نەتهێشت بۆ دواجارپێتی بڵێم دەیڕشێنمەوە ،
دایکم لەدەرکی موبەقەکەوە ، ئەبۆڵێنێ :دیسان ئەو قوزەڵقوردت
خواردۆتەوە ،ئۆی ڕەبی سەیارەیەک لێت بات پانت بکاتەوە و نەجاتم
بێ لەدەستت ..

لەئاوێنەی تەڵخی تەمەنم ئەڕوانم ،ڕەنگ و ڕووم زەرد هەڵگەڕاوە
سەرم گێژەخوات ، دایکم هێشتا خەریک بۆڵە بۆڵە ، سوێن بەپیرۆزیت
دایە ،پێشتریش ووتومە بۆنی چێشتەکەی تۆ کە حەوت کۆڵان هەڵدەگرێ
ئەمە نەهێڵێت خۆکوژی کەم ،فەقەت دەست مەنێ بەسەر دڵمەوە دایە
داغی زۆرشت پەنگی خواردۆتەوە تیایە ئەسوتێ، دەزانم لای تۆش بێنرخ
بومە ،هەرخۆی یەک و دوو حەوتوویەکم ماوا لەم ژیانەی ئێوە منتان
بۆ ساتێک ئۆرگازم هێنایە سەرم ئەم زەویەسیانەوە ، لەحەوشەکە

وەستاوم سەرم دائەگرم لەئاست جلی ئیشی باوکم کە بەتەڕی لەسەرتەنەفەکە هەڵخراوە ، بەرەو قادڕمەکان دەڕۆم ،پێیەکانم لەتر ئەدەن ،، دائەنیشم لەسەر ڕیزی دووەم قادڕمەکە لەتەنیشت ئینجانەی گوڵ و ڕێخانەڕەشەکە ،

بانگی مستەفای برای بچکۆلم ئەکەم ، ئێمە سێ برایەن ،جەعفەر کە لەمەڕی پێغەمبەر ئ□چ□و ،هەرچی دایە و باوەبیانووتایە بەگوێیانئەکرد ،زۆربەی کارەکانیان بەو دەکرد ، لەهەڵدانەوەی جۆزی کارەبا وا تاکو کڕینی قوتوی ئاوتەماتەش ، یانی لەوجۆرانە بو کە مەڕێنراوی دەستوری دایک وباوک ئەبێ بۆ ئەوەی لەناوخزمان بێژن ماشەڵا کوڕێکی ئاقڵ وسالارە ، منیش منداڵە لاسارەکەی ماڵێ بووم ژیان داغی زۆری کردم بەڵام من هەرخۆم بووم ، زۆر تەمبێ کرام بەڵام کۆڵم نەدا نەمهێشت بمگەوجێنن ، مستەفای بچکۆلیش خۆ ئیتر ئەو کولەکەی ڕووحیانە ، لەگوڵ ناسکتری پێ ناڵێن ،بەهەرحاڵ پاکەت و شقارەتەکەی بۆ هێنام ئەویش ئەزانم ئا ئەویش ڕقی لەکاکەی ئەبێ بەم کارەنەی ئەیکات ، ماریبۆڕۆیەک دائەگیرسێنم ، پاااح ئەم مێشانە بۆ دەستم لێ هەڵناگرن ، گزە گز بەسەر جێی موس وزامەکان دەنیشێنەوە ، جگەرەکە بەنیوە کێشراوی ئەکوژێنمەوە ، توند توند بەهەردوو دەستم ملەوانی بلوزەکەم ڕائەکێشم، خنکام ، ناخم قوڵپ ئەدات ، چەن قوورسە پێویستت بە تۆزێک گریان و خۆ سووک کردن بێ لەو خەمەی لەسەر شانتە بەڵام دڵۆپێک فرمێسکت نەیەت ، گالیسکەی خەونەکانم شکاوە ،بەرەو ژوورە ئینفرادیەکەم دەچمەوە ، لەسەر عەردەکە ئەکەوم ، چەن چۆڵەکەیەک بەدەور و خولی سەرم دەسوڕێنەوە ، دەزانی دەبێ ئینسان گێل بێ تاکو بەرگەی ئەم مر□قانە بگرێ ، وازم لەگشت هاوڕێکانم هێنا عەجەب نامەرد دەرچون ، وازم لەعەتر و چون بۆ سینەما و پیاسەی ئێواران وچونە قاوەخانە و خوێندنەوەی شیعرەکانی نیچە هێنا ، سیزیفیش گەر لەکوردستان بژیبا دەستی لەو بارە قورسەی سەرشانی هەڵدەگرت و بەدوای مەرگ وێڵ دەبوو ، تۆ وەرە بۆ لام دوایین ئومێدمی وەرەوە چوون ، زیارەتکارێکی ئۆمەرمەندان ، سەرپۆشەکەتم بەرێ سەرمی پێ شەتەک بەم مێشکم تەقیوە بە دەست ئەم شەقیقەیەوە ، وەرە ڕۆحم تای لێیە بەماچەکانت نێوچاوانم فێنک بکەوە…

“حەمەی شانۆ”

فۆتۆ: لهۆن کاروان□

مەرگ و لە دایک بوون! ... ع. سەرکەش

بەنە بەرچاوت، ئەو پەناسانەی تۆ هەتە، وەک ئەوەی ناوت چییە؟ کوڕی کێی؟ لە چ خێزان و بنەماڵە و عەشیرەتێکی؟ لە کام دێ و کۆمەڵگا، شار، ووڵات، کیشوەر، لە دایک بووی؟ بە چ زمانێک دەدوێی؟ چ داب و نەریتێکت هەیە، سەر بە چ بیروبڕوایەکی ئایینی، مەزهەبیت؟ لە جوگرافیای سیاسی کام پارت و ڕێکخستنی سیاسی چاوت هەڵێناوە!
ئەم پەناسانە هیچ یەکێکیان هەڵبژاردن و وویستی تۆی لەگەڵ بووە؟ یان بە ئەوەی هیچ بزانی و هیچ خواستێکی خۆتی لەگەڵ بووبێ! بوونەتە پەناسەی تۆ!
ئەگەر پەناسە کۆمەڵایەتییەکان، جوگرافییەکان، سیاسییەکان، بگرە درەت تۆ دەبی بە کەسێکی تر کە دیسان هیچ هەڵبژاردنێک بە دەست تۆ نییە، تۆ کۆرپەیەکی ساوایت و لە هیچ ناگەیت!
ئێستا وا دابنێ، وا بەنە بەر چاوی خۆت! تۆ لە دایک و باوک و خێزانێکی ئێزدی، لە ئێزدیخانە، لە ژینگایە لە دایک بووی!
ئەمە چ هەڵبژاردن و ویست و حەزێکی تۆ، گوناهێکی تۆی تیایە؟

وەک چۆن ئێستا لە دایک باوکێکی موسڵمان پەیدای ئەوسا دایک و باوکێکی ئێزدیت دەبووو! دەتوانی ئێستا لە هاوکێشەکە بگەیت؟
جاوەرە تۆ منداڵێک، مێرمنداڵێک هەتە گەورە و گەورەساڵێکیش بیت! خۆ هەڵبژاردنی خۆت نەبووە، بووی بە ئێزدی؟ بە دەبێ ئاوا بێت هەرش بکرێتە سەر ئاواییەکەتان، بە بەرچاوی تۆ دەست درێژی بکەنە سەر کەسە ئازیزەکانت، دایک و خوشکت فریشتە ساواکانی دونیای منداڵی و وەک کاڵا بە تاڵان ببرێن و بکرێن بە جارییە و کەنیلە، باوک و براکانت خەڵتانی خوێن کرێن، کە ئەوانیش وا لە دایک بوون و هیچ هەڵبژاردنێکیان نەبووە وەک تۆ! وەک من وەک هەموو ئەوانی تر لە هەر ئایین و ئایینزایەک لە هەر تیرە و تەرە و نەتەوەیەکی تر، هەر لەبەر ئەوەی ئەوە ئێزدین! نەک لەبەر ئەوەی دوژمندارییەک، تۆڵەی خوێن، تۆڵەی شەڕ و پێکدادانێک لە نێوانتاندا بێت.

چ تراژیدیایەکە! چ تاڵاوێکی مەرگە ئەم ژیانە کە ئایین و ئایینزاکان ئاوا ڕەوایی بە ناڕەوایی ئەدەن و شەڕ و شەڕ و کوشت و

بڕی و تاڵان و دزی و دەستدرێژی ح□ا□ ئەکەن!
بۆ دەبێ چۆن لە دایک بوونت بە ویست و هەڵبژاردنی خۆت نەبوو! ئاواش ژیان و مانەوەت! مەرگ و لە ناوبردنت کە بە دەست خۆت نیە! کەسێکی تر لە دووری دوورەوە بێ ئەوەی بتناسێ و بیناسی، بێ ئەوەی بۆ چاوتروکانیش یەکتریتان دیبێ پێشتر، ئەو کەسە نامۆ و بێ کلتوور و فاشیستە بڕیار بدا و هەڵی بژێرێ بڕیار لە سەر چارەنووسی تۆ بدا!
ئەگەر لەم گوشە نیگایەوە لە ڕۆڵی فاشیانەی ئایین و ئایینزاکان نەگەین، دەبێ فەرمان و ئەنفال بۆ سەر مرۆڤایەتی قەت بنی نەیە! نە من نە تۆ ئارام و ئاسوودە بە بوونی جیاوازیەکانە پێکەوە هەڵناکەین و دەبێ گورگ بین تا گورگ نەمانخوا ئای لەم تراژیدیایە! ببین بە گورگ و دەم بنێینە یەکتری!

-______________

ع. سەرکەش
ئۆپسالای سوید
2018.08.04

چەند تێکست و دەقێک و وەسیەتنامەی سادق هیدایەت … وەرگێڕان لە ئینگلیزییەوە: چاوان سەیوان

من بیر لەخودی خۆم دەکەمەوە، ئەوەڕاستە کە هەرم□ڤ□ک ئەستێرەیەکی لە ئاسماندا هەیە..کە دەبێ دووربێت، تاریک و لێڵ بێت وە هیچ و پڕوپووچ بێت…لەوانەیە من هیچ ئەستێرەیەکم نەبێت

– من لەکۆتایدا فێربووم، کە پێویستە بەبێدەنگی بم□ن□م□وە..من پێویستە هەمیشە بیرۆکەکانی خۆم لەخودی خۆمدا بپارێزم.

وەسیەتنامە..

دووای ئەوەی هیدایەت لە شوقەکەیدا لە پاریس لە تەمەنی 48ساڵیدا بە گاز کۆتایی بە ژیانی خۆی دەهێنێت و هەموو دەستنووسە چاپنەکراوەکانی لەناوئەبات..ئەم وەسیەتنامەیە دەنوسێ…

پێش ئەوەی بڕۆم ..دەمەوێت هەموو شتێک کۆبکەمەوە، مەنزورم ئەمە دوا نامەی ژیانم نیە هەرگیز،چوون نەمامەم هەیە بخورێت، نەدینم هەیە شەیتان بیبات، بەباوەڕت چی هەیە لەم دوونیایە لام گرنگ بێت؟
هەرچی لە ژیان هەبوو لە دەستم دا..دامنا خەم ویستم لە دەستم بڕوات
دووای ئەوەی کەمەن ڕۆشتم..بەجێهێشتنم کە کێ دەیەوێ نامەکەم بخوێنێتەوە

9-4-1951 پاریس
وەرگێڕان لە ئینگلیزییەوە: چاوان سەیوان